

דארווין? מי זה?

הגענו לפירנצה. ירדתי מן הקרון בלב קל — ולפתע הרגשתי שאני שהיו לחלוטין. שיכור בצורה נעימה, שמחה. נכנסתי למונית כדי לנסוע למלון שהוזמן עבורי, וכך בעין שהביטה דרך ערפל קליל של אלכוהול, ראיתי את הדאמו המרהיב, את הנהר ארנו.

ציצי, רחם עלינו!

כבר סיפרתי על גן-עדן ששמו קוס. היה בו הכל: חופים נפלאים, גלשנים, חתיכות שוודיות, אופנימים, סירות-מנוע, מיפרשות, סירות-חתיכה.

אך משהו היה חסר לי. עברו כמה ימים עד שאיי-חרתי מה הדבר: חסקה. בעיני, חוף-ים בלי חסקה הוא כהר בלי עצים, כארוחה בלי יין. משהו חסר.

החסקה, כך נדמה לי, היא המצאה של ארצנו. לא ראיתייה בשום מקום אחר בעולם. כשהייתי ילד על שפתי ימה של תל-אביב, דיך כבר קיליה המצאה ישנה. נדמה לי שעבריי פלסטין השתמשו בה מזה זמן רב.

לחתור על חסקה הוא, לדעתי, אחד התענוגות הטהור-רים. הסירה היא קלה, אך יציבה, אין היא יכולה לסי-בוע, וכמעט אינה יכולה להתהפך, אלא בגלים הנשי-ברים על החוף, אהה יכול לעמוד עליה, לשבת, לכי-רוע, לשכב, לקפוץ ממנה, לעלות עליה שוב.

אברמליה המציל סיפר לי כי פעם בא גלסון רוקי-פלר לארץ, ראה את החסקות והתרשם עד כדי כך שביקש לארוץ לו אחת ולשלחה לאחוזתו.

בקוס עלה על דעתי שזה יכול להיות מוצר-ייצוא מצויין. גם באי קטן כזה יש בוודאי כעשרים חופי-רחצה מאורגנים, ולכל אחד מהם אפשר למכור שניים-שלושה. השוק העולמי יכול להיות כביר, אם כל השוודים, הבריטים, הגרמנים וכו' ייתפסו לכלי זה, אפשר להפי-צו ברחבי תבל, ממש כמו תת-מיקלע עווזי, והרי זה, בסך הכל, סמל סימפטי יותר למדינת-ישראל.

היו לי כמה וכמה הרפתקות על חסקה. פעם נפלתי ממנה בסערה, והייתי טובע לולא הצילה אותי נערה צעירה שהיתה, במיקרה, אלופת-שחייה. פעם אחרת יצאתי עם שמואל תמיר (זה היה לפני הרבה זמן, כשהיה יונה ולוחם-בשחיתות) על חסקה, ולפתע מצאנו את עצמנו, מול מלון שרתון הישן, בים של צואה.

פעם יצאתי עם אשתי והתרחקנו מן החוף, מפני שרחל רצתה להשתוף בלי חזיה. השתופנו לנו עירומים על גבי הסירה, בודדים בים חמסיני שטוח כראי, כשלפתע הבחנתי באדמה מזהרה.

הסתכלתי וראיתי עוד אדווה ועוד אדווה, ובאותו רגע ראיתי גם מראה שקי-פיא את דמי: סנפיר גדול חצה את פני-הים.

לי לא היה מזל ביומי הראשון באקהיר. הגעתי בלי-לה, נרגש ונפעם, כמה ימים אחרי יוזמת אנוור אלי-סאדאת. בידי היה דרכון ישראלי בלי אשרת-כניסה, ולא ידעתי אם יתירו לי לרדת, או שיחזירו אותי בי-מטוס הראשון.

נמל-התעופה לקח אותי נספח אוסטרי סימפטי, שקיבל הוראה מברונו קרייסקי לעזור לי. הוא לקח אותי במכוניתו למלון היחיד שבו מצא חדר בלי הר-מנה מוקדמת: מינה האוס, שהפך לאחר מכן לאגדה.

נמל-התעופה שוכן בקצה המזרחי-הצפוני של העיר, ומינה האוס בקצה המערבי-הדרומי. בדרך עברנו את קאהיר-רבתי כולה, שהיתה באותה שעת-ערב מאוחרת קסומה. עברנו על פני המצודה, נכנסנו לרגע לשוק האך-אל-חילי, חצינו את הנהר על פני הגשר הנהדר בעל האריות המפורסמים, נסענו לאורך שרת-אל-אהראם הארוך-כה, הישרה כסרגל, המוארת בשלל האורות של מועדו-נייהלילה הקרים.

לפתע שאל האוסטרי: "אתה רואה משהו משמאל?" הסתכלתי ולא ראיתי דבר. ואז, פתאום, ראיתי: צורה כהה יותר בחושך. הפיראמידה!

האיש טטה מן הכביש, אל עבר הפיראמידות, שגראו עצומות ומלכותיות בחשיכה. משם, מרחק כמה מאות מטרים, הגענו למלון. הייתי שיכור מן החוויה.

היה לי מזל כזה בכמה ערים, כשהגעתי אליהן לראשונה. גם ללונדון הגעתי בפעם הראשונה בלילה. משהו

החיים מלאים בהפתעות. פתחתי ביום השישי את הרדיו, לגמרי במיקרה. כך נודעה לי חדשה מרעישה: צ'ארלס דארווין לא היה ולא נברא.

לומר, יתכן שהיה איש כזה. ואולי חשבו פעם שהוא שווה משהו. אבל עכשיו כבר יודעים הכל כי תורת דארווין כובת. מגוחכת. מצחיקה.

ולראייה: כך כתב המרען הגרמני המהולל, הפרופסור היינץ פרדשוואנץ, וגם החוקר הבריטי הנודע, הדוקטור הנרי הורטסטייל, שניהם צוטטו בספר החשוב ה' צבאות דפק את דארווין, פרי עיטו של ר' דויד אייזק הלוי.

(זה לא היה שם הספר, אבל הייתי כה נדהם עד כי לא עלה על דעתי לרשום את הדברים, ואני מצטט מן הדמיון.)

למדתי מן התוכנית שיש בעייה: תורת דארווין אינה מתיישבת עם ספר בראשית. שהוא ערך מקי-דוש לעם ישראל, בסיס קיומנו וקוריהסוד של ה-קואליציה. מכיוון שהחינוך מתנהל עליידי הקואליציה בכלל, ומר זבולון המר בפרט, היה צורך להסיק מסקנות. המסקנה היתה שדארווין אינו קיים בתוכ-ניתה-למודים של בית-הספר היסודי הישראלי.

אדם בשם אפריים רוקח, הנשוא בתור, הממונה על ההינוך היסודי (כינתים החלמתי מן ההלם, ורשמ-תי את השם) הסביר ברצי-נות רבה איך למנוע הסי-תונות כלשהי של תורת דארווין לבית-הספר הישראלי.

כדי להגן על הדור הצעיר מפני כל פגע יש, "השתלמו-יות שבהן מפנים את המורים לעבר המסורת". המסורת אומרת שאלוהים ברא את כל החי והצומח בשבוע אחד, ולכן לא יכלו להתפתח זה מזה. ומכיוון שאלוהים ברא את האדם בנפרד, ביום מיוחד שכולו שלו, מובן מאליו שאין מוצא האדם מן הקוף, ואם דארווין סבר אחרת, זה רק מוכיח עד כמה היה האיש טיפש. ראש של גוי.

אילו זה קרה במקום אחר, זה יכול היה להיות מצ-חיק, ולראייה: כלנו צחקנו כאשר ראינו בקולנוע את מישפטי-הקופים ההיסטורי — המישפט שבו נאשם מורה במדינת טנסי בארצות-הברית בלימוד תורת דארווין. בסרט שר הקהל הנועם, "תן לי את הדת הישנה... היא היתה טובה לאבותינו, היא טובה גם לנו".

אבל כשזה קורה אצלנו, ברבע האחרון של המאה ה-20, אין זה מצחיק כלל. אני מניח שילדים רבים, הגדלים בבתיים בעלי רמה והשכלה, לא ייזנקו. הם ישמעו את שמו של דארווין ואת עיקרי תורתו מפי אבא-אמא ליד שולחן-האוכל, או יקראו על כך בספר שיקנו להם ליום-ההולדת. הם יכלו ללמוד על דארווין משתי סדרות-טלוויזיה. אבל מה יהיה על מאות אלפי הילדים הבאים מבתיים שבהם אין הספרים מצויים כלל, ושגושא-השיחה הבלילדי ליד שול-חן-האוכל שלהם הוא קבוצת-הכדורגל המקומית?

העמדת פנים, בליברליות מווייפת, כאילו תורת דאר-וין היא אחת מני רבות, וכי יש דיעות בעדה ובגדה — הרי זו אינולת. אין ספק שבעלי-החיים התפתחו כדרכים-שחוראוו-עליידי דארווין וחבריו (ולא אכנס לשאלה מי קדם למי, ואם דארווין הקפיע לעצמו הישגים של אחרים). אין ספק שהאנושות היא אחת ממשפחות הקופים. יכולה להיות מחלוקת נוקבת על המסקנות הנובעות מתורה דארווין, בייחוד כשנעשה נסיון פסול להעתיקה לאידי-אולוגיה מדינית, כדרכם של הפאשיסטים. אך אשר לתורה המדעית עצמה — מי שמתחשש לה יכול להת-כחש גם לסיבוב כדור-הארץ מסביב לשמש. הוא כסיל, או גרוע מזה: יצאן אינטלקטואלי המחלל את הישגי המדע האנושי תמורת אהנו מידי המיפלגות הדתיות.

הכנסייה הקאתולית, שהיא הרבה יותר חכמה מאשר המימסד הדתי השולט בישראל, השכלילה זה מכבר למ-צוא שיטות ל"עיוול" תורת דארווין, כפי שעכלה ברבות הימים את כל הישגי המדע שאי-אפשר היה עוד להילחם בהם. הישועים השלימו זה מכבר עם תורת גלי-ליאו גליליי ("ואף על פי כן, נוע תנועו") ומשתמשים עכשיו גם בתורת דארווין להוכחת צידקתה הניצחית של תורת יגע.

מבלי לפגוע באיש: מי שמתחשש לתורת דארווין, דווקא מאשר אותה. הוא מוכיח כי מוצא האדם מן הקוף — ושלא כל בני-אדם כבר עברו את כל הדרך.

אהבות ממבט ראשון

דיילת של אל-ע, שהוצבה בפעם הראשונה בטיסה לקאהיר, סיפרה לי שהתאכזבה. המטוס הגיע בלילה, היא לא ראתה אלא הרבה אורות בחשיכה. הטיסה היא "קוויק", הצוות חוזר מייד. היא זוכרת רק את ריח-הליוויל בבית-הנתיבות.

וזה חבל. הרושם הראשון שאדם מקבל בעיר חדשה יכול להיות קובע לגבי כל יחסו אליה.

אורי אבנרי יומיו אישי

נתן לי כתובת של מלון-ענק בסטראנד. הפקדתי את חפצי, ויצאתי לשוטט ברגל ברחוב.

בחוף שר, ערפל לונדוני דליל, זה שנקרא "מיסט" (הוא נעלם מאז, לצערי, תודות לשימור איכות-הסביבה, אך אז היה סימן-היכר של העיר), פסעתי לבדי בערפל, ולפתע, בלי אזהרה מוקדמת, הופיע מתוכו עמוד-הענק של טראפאלגאר, שראיתי קודם לכן פעמים אין-ספור בתמונות.

גם את פאריס גיליתי בפעם הראשונה בדרך זו — טיול בערב, לאורך שאנז-אליה וכיכר-קונקורד, לאור הפנסים הלבנים, אור מיוחד המשכר אותי גם כיום. אך הכניסה הדרמטית ביותר הוענקה לי בהונציה.

הפלגתי באוניה ישראלית. הצפנו בים האדריאטי, לאור היום, כאשר לפתע ירד עלינו ערפל סזר. מחרטום האוניה אי-אפשר היה לראות את ירכתי. עצרנו, כע-בור זמן זנון קדימה. אטיאט. סביבנו נשמעו הלילות העצובות של צופרי-הערפל של אוניות אחרות. עצרנו והתקדמנו, עצרנו והתקדמנו.

פתאום באה רוח, ופיוזה בן-רגע את הערפל. עמדתי המום. לא האמנתי למראה עיני — פשוטו כמשמעו. האוניה עמדה בלב ונציה.

לפנינו, במרחק של כמה מטרים, הודקר ארמון-הדוכסים, ולמרגלותיו הרציף, שאליו עמדה האוניה להתי-קשר. מאחורינו — הבניין הנהדר של כנסיית ג'ורג' מאג'ורה, משמאלנו התעלה הגדולה.

אילו ניסה במאי לבנים כניסה לעיר-החלומות, לא יכול היה להיטיב בעצמו. בתודעתי נשארה ונציה חלום. כניסה לגמרי אחרת היתה לי לפירנצה. הוזמנתי לכנס של שלום. באתי ברכבת מהדרת מאוד מרומא. נסעתי לבדי. השתעממתי בקרון שבו היו כמה אנשי-עסקים מכוונדים, שקועים בשויה באיטלקית. עברתי לקרן-הבאר. הבאר-מן שאל מה ברצוני לשנות. היססתי לרגע. ראיתי ששכני לעד הבאר שותה נוזל אדום, שבא בבקי-בוק קטן בעל צורה מיוחדת, בלתי-מוכרת לי. "כוה", אמרתי, והצבעתי לעברו.

קיבלתי את הבקבוק הקטן. הוא הכיל משקה מתוק-מר מעניין. כך התודעתי לראשונה לקאפאצ'רי. המשקה היה קל ונעים, הנסיעה התארכה, והזמנתי בקבוק שני. ראיתי שאין המשקה משפיע עלי לרעה, והזמנתי בקבוק שלישי, רביעי. לא ספרתי.

ציצי

"ראיתי את הסנפירים!" התעקשתי. "המון". "איך הם שחו? בצורה שטוחה או בקפיצות?" חקר. "קצת בקפיצות, אישרתי.

"זה דולפינים", הרגיע טופסי. "בימים המים הם מת-קריבים, לפעמים, לחוף".

אני נזכר בכל החוויות האלה מפני ששמעתי כי ציצי הכריז מילחמה על החסקה. מניו וגמור עימו לאסור על המצילים להחזיק בהן לצורך השכרה. ווהי, במחילה מכ-בודל, שנות.

חוף תל-אביב בלי חסקות — הרי זה כראשו של ציצי בלי שערותיו החברמניות, ורק המצילים יכולים להחזיק בחסקות. בגלל סיבות שכל המצוי בשפת-הים יודע אותן. רק הם יכולים לשמור עליהן ולפקח על השימוש בהן. יתכן כי הצמרת המדינית והחברתית של המדינה, כבר אינה הולכת לשפת-הים, ומעדיפה את בריכות-היוקרה של מלונות-היוקרה, שם מבלים אדוני-היוקרה ובתולות-היוקרה, אך מי שאוהב את הים, למרות הכל, אוהב את החסקות.

יש לציצי — כך נדמה לי — מילחמה ממושכת במצילים, שכבר הפכה מילחמת-היוקרה. חבל אם הקורבן של מילחמה זו תהיה החסקה.

וחיינו לא יהיו חיים!